

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetési díjak

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdi minden hirdetés után 80 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppellik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasensteint et Volger (Wallfischgasse 10.) Bud. Mosse Publicistische Bureau Budapeston Haasensteint et Volger hirdetés körv. irodája. Goldbergo A. V. hirdetések felvételi irod Budapeston Szerbivár 5. sz.

Nyititéri cikkek

gármond sora után 25 kr. árszándó.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Szerkesztői szállás:

Főter 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az ÉRTÉKESBB CIKKEK DÍJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kolozsvár, 1879. május 8.

Az erdélyrészi birtokrendezés tárgyában összehívott bizottság bevégezte tanácskozásait s a tagok legnagyobb része haza is érkezett. Erdélyrészi emberek, ha a fővárosba tesznek utat, ritkán térnek haza oly mérvű meglepéssel, mint az enquete, mely nagy valószínűséggel különös egy csodabogárnak tűnhetett fel a budapestiek szemében. Tanácskozní és siralmasan panaszkodni olyan dolgok felett, melyek már a Királyhágón túl mindenki meglepézésére bevégzett tények, különös egy erdélyi tücsök, gondolhaták a mi alföldi testvéreink. Nő de, azt hisszük, most meggyőződhetek róla, hogy a birtokrendezés kérdése nálunk olyan mély közgazdasági seb, melyet csak a kormány gyökere orvosi mütéte képes begyógyítani. S valóban az enquete tagjai mind azon kellemes meglepéssel tértek haza, hogy a kormánynak határozott szándéka az erdélyi részek közgazdasági érdekeinek megfelelőleg intézkedni. B. Kemény Gábor miniszter jóindulata szülőföldjéről, mindnyájokat örömmel töltötte el; a miniszter még a tanácskozás megkezdése előtt felkérte a tagokat, hogy mondja el mindenki nyíltan és őszintén, a mi szívén fekszik, mire a jelenlévők őszintesége az előbbi kormányoknak olyan gondatlanságait és baklövéseit derítette fel, melyek méltán meglepték a királyhágóntuliakat. Elég legyen e tekintetben nemcsak az összes tárgyalások menetéről, hanem különösen Bokros Eleknek kifakadásaira gr. Schweinitz megbeszélhetetlen statisztikai adataira és Vélits Lajosnak az eddig hiányokat biven feltűntető gyakorlati talpraesett észrevételeire hivatkoznunk.

Maguk az értekezleti tagok állítják, hogy az enquete-en történt felfedezések irányadó körökben a mily kellemetlen, ép oly mértékben kedvező hatást gyakoroltak ügyünkre nézve s ez kizárólag B. Kemény Gábor miniszter urnak köszönhető, a ki, ugy-szóval maga állott a reform élére, a tanácskozásokat roppant elfoglaltságának daczára mindig maga vezette s egy alkalommal, midőn a gyűlésen maga nem lehetett jelen, felkérte az enquete-et, hogy távollétében a birtokrendezésen kívül feltejt többi kérdéseket tárgyalja, mert amannak vezetését magának akarja fenntartani. Érthető ennek következtében, hogy a bizottság tagjai, a kik lehangelva az eddig megszokott mellőzöttesek miatt nagyon is vékony kilátásokkal veték utjokat a főváros felé, annál szebb reményekkel s teljes meglepéssel tértek haza az ügyünk iránt tapasztalt őszinte jóindulat felett.

Most már a kérdés minden oldalról megvitattatván, B. Kemény Gábor szép és nagy feladata annak megoldásával gyökere-sen megkezdeni az erdélyi hazarész nagysze-

rű közgazdasági reformját. Roppant nehéz és complicált feladat felforgatni a századok által megteremtett statusquot, anélkül, hogy egyes érdekek sérelmet szenvedjenek; felszántani egy országrészt, hogy holmi főregék sérüléseket ne szenvedjenek, alig lehetséges, de annál dúsabb lesz az aratás, minél mélyebben és gondosabban lesz megdolgozva a talaj. A nagy feladat megoldásához bizonyára bizonyos mérvű merészség is szükséges, merészség szembeszállani az érdekeikben sértődöttekkel, a véleményeikbe szerelmes különböző nézetekkel, a Királyhágón túli politikusokkal, kik „Extra wurst“-nak fogják nézni az érdekeinkben tett lépéseket; mindez bizonyára be fog következni, de annál nagyobb lehet a miniszter urnak jutalma a lelkiismereti megnyugvásában, hogy egy országrész felvirágzásának vetette meg biztos alapjait. Főnséges czél ez, mely egy magában elégséges egy miniszter életére e hervadhatatlan érdemeinek megalapítására! Kitartást és erőt kívánunk hozzá.

Az erdélyi részek, bizonyos olcsó népszerűséget hajhászó, törpe óriások leszámításával, bizonyára egy lélekkel a miniszter ur oldala mellett lesznek e munkában. És e tekintetben, őszintén megvallva, a jövőre többet várunk erdélyrészi képviselőinktől, mint a mennyit a multban teljesítettek. Értsék meg képviselőink magukra nézve azt a szelíd, de mindenek felett tanulságos intést, a mi ez enquete tanácskozásaiban rejtett, hogy t. i. a hetven egy néhány erdélyi képviselő mellett, külön volt szükséges tapasztalati férfiakat hívni fel, hogy megtadhassák a miniszter: az erdélyi részeknek, mi hol fáj. Ha képviselőink kellő eréllyel és egyetértéssel léptek volna fel már korábban, ennyire nem jutottunk volna.

Nam kívánunk azonban szemrehányásokat tenni, meglehet épen arra volt szükség, hogy a baj ép ily égetővé váljék, a végre, hogy a gyökere orvoslás szüksége így előtérbe léphessen. Reméljük a jövőre a legjobbat.

Justus.

Velics Lajos beszéde

az erdélyrészi birtokrendezés tárgyában összehívott bizottságban.

Az erdélyi gazdasági egyet közgyűlésének választása nyomán az Erdélyben tagosítással foglalkozó mérnökök közül engem ért az a kiváló szerencse, hogy ez értekezletre meghívtak. E megtisztelő bizalom kötelességemmé teszi azt, hogy a birtokrendezési ügyekben 21 évi tényleges működés alatt szerzett tapasztalataimat és szerény véleményemet előterjessem.

A miniszter ur önömre által velem kegyesen közölt kérdések mindenikére tüzetesen és kimérítően felelni: ép oly kevéssé érzem magamat hívatva, mint a hogy nem szándékom az erdélyi birtokrendezés nagyfontosságú ügyének egé-

sküdtöt reá, hogy mind elveszítetté e szegény emberrel a mi kicsi esze megmaradt még? Johanna mindig e felelettel zárta le barátja ajkait:

— Meghódítottam őt részünkre, visszaereszszem-e most az ellenség zászlaja alá? Nagyon mulattatni látszék azon ígérlet látása, mely alatt fogva tartja a jó tanárt, s a csodálat, melylyel az áldoz neki.

— Nevetséges, csunya alak, mondá Marczel.

— Higye el, nem az... Aztán önök mind a fejembe verték, hogy már vénasszony vagyok, és valóban, egy ily nagy leány anyjának látva magam, én is elhítem egy kevéssé... Hálás vagyok e jó ember szerelméért, hogy véget vet általa egy rossz álomnak...

Az nagyon is világosan látható volt, hogy a Haget ur vak imádása, rendre-rendre ismét felélesztő Johanna kacértságát. Nem azért, mintha e hódításban, daczára eredetiségének, lett volna valami, mi csábéróval birjon olyan nőre, ki szokva van megvételssel fogadni a magasabb és finomabb nemű hódolatokat, különben is sokkal eszebb lett volna, hogy sem ne tudná mennyi része van mind ebben a külföldi által való elvakultságban; hanem kissé szorakoztatta, magára rótt ujjabb kötelessége közt s elvonta figyelmét a nagylelkű áldozattételtől, melyre egy érzélgős felolvasás ösztönözte. Johanna magatartása Jakabával szemben észrevehető átalakuláson ment keresztül; az első napok alatt mutatkozó teljes közöny irányában neme az ellenségeskedésnek váltotta fel, mely gunyos megjegyzésekben s kibiró keserű éllöc-

szén új alapokon leendő szervezésére önálló javaslatot tenni.

En azt hiszem, hogy az ügynek sokkal több szolgálatot teszek azszal, ha a létező intézmények és eljárás szabályoknak legfeltűnőbb hiányait kiemelem s azok orvoslására nézve könnyű és biztos módot ajánlok; mintsem azszal tennék, ha külföldi mintaképek után indulva, a legjobbra törekvő indulat kielégíthetetlen vágyaival olyan új intézmények életbe léptetését ajánlanám, a melyeknek valóztatására javini kevés remény lehet.

Tisztelem és nagyrabecsülöm azok törekvésit, kik a birtokrendezéstől az ország nemzetgazdasági regenerációját s teljes átváltozást remélvén, e rendezés ügyét oly lelkesedéssel és hővvel karolták fel, hogy azt törvényes kényszerrel és hivatalból és a lehető leggyorsabban keresztülvitetni ajánlják.

Az ily lelkesedés bizonyára nem árt az ügynek, mert jobban kiemeli annak fontosságát s kétségtelenül előmozdítja azon reális javításokat, melyek szükségét mindenki érzi. Azonban én a birtokrendezést és tagosítást nem tartom oly abszolút értékű javításnak, melyet az érdekelt birtokos osztály akarata és kívánsága ellenére minde nélkül keresztül vinni hasznos volna, a hivatalból eszközözendő kényszertagosítást pedig oly sok és nagy akadályokba ütközöknek vélelem, hogy arról, mint kiválthatatlan tervről nem is szólok.

Merőben új, az eddigittől eltérő eljárást s új forumok és közegek felállítását sem fogom javasolni, mert e kérdések oly mélyen beleágnak az államkormányzat és igazságszolgáltatás általános ügyeibe, hogy én e tekintetben a kívánatos és kivihető egész biztonsággal kifejtetni nem tudnám. E kérdéseket az arra nála inkább inkább hivatottakra bízom, a tisztelt értekezlet kegyes engedelmével én csakis a jelenleg létező birtokrendezési eljárás keretében maradok s az 1872. május 6-ról kiadott és az 1876. február 12-én kelt rendelettel módosított miniszteri rendelet intézkedéseinek sorrendjében fogom előadni megjegyzéseimet azon hiányokról, melyek nézetem szerint a birtokrendezéseknek jelenleg akadályait képezik s a melyeknek általam jelzendő orvoslása lehetővé fogja tenni azt, hogy az erdélyi birtokos közönség mindenütt, hol arra hajlam és akarat létezik, birtokát könnyen, gyorsan és olcsón rendezhesse.

E megjegyzéseim a következők:

1-or. Az 1872-ik évi május 6-áról szóló birtokrendezési eljárás 34. §-lye szerint a birtokrendezés eszközölésére megkivántató mérnököt a törvényszék utólagos jóváhagyása mellett a volt főújsur s ha az nem teljesítné, az ő költségére a kiküldött törvényszéki tag alkalmazza.

Ezen rendeletnél semmi intézkedés sem történt arra nézve, hogy a felfogadott mérnök a válás- és közoktatási miniszter urnak 1867 október 26-án 934 elnöki, az 1868. május 17-éről 6922. végre az 1874. október 23-án 29075. számok alatti magas rendeleteiben megszabott szakképzett

ben nyilvánult, melyeknek Jakab, Marczel nagy bánatára igen is élénk figyelmet szentelt s melyek néha még zavarba is látszának hozni; Klaudia semmit sem fogott fel abból, mi körülötte történt.

Ha Marczel, ki nem merte közölni vele nyugtalansága okát, arra kérte Klaudiát, hogy ösztönözze már Jakabot kezének megkérésére a lány csak nyugodtan azt felelte:

— Előbb elő kell hogy adják drámáját. (Folyt. köv)

A Hymalaja hegységből.

(Vége.)

Ily helyen, magányosan, távol minden emberi segítségtől, minden orvosi tanácstól, minden kényelemtől, életveszélyes betegségben, a kemény, hideg földön sinlődni — nagy nyomor, a legnagyobb, melyet átéltem. — Veszni látni magát, tudni, hogy minden segítség, mely talán használhatna, utólérhetetlen távolságban van, kemény sors — keményebb a katona sorsánál, kit a szerencsétlen golyó eltálat. — El nem csüggedtem és uti gyógyszerár és kisérő kis orvosi kézikönyvecske segítségével mindent tettem, a mit tehettem. — A legveszedelmesebbnek látszott a fájdalom jobb oldalomban, jele, hogy egy vitális szervem, a máj, infestálva volt. — Vasárnap, márczius 23-án, a krízis napja volt. Délután a láb erősebb paroxizmushoz tört ki és délután a paroxizmus ismétlődött. Chinint e napon három dozisban egészen 35 grammig vettem. De három

egyen legyen. Ezen hiány a tagosító mérnöki foglalkozást szabad üzletté tette, melyre a legkevésbé aratottnak is módjában áll vállalkozni, a mi tényleg be is következett, mert a képzetlen egyének lelkiismeretlen concurrentiája és olcsó ajánlatai igen gyakran egész községek anyagi jólétét kontár szakavatatlanok kezére játsszák, másutt pedig államhivatalban levő mérnökök neve alatt kontárok működnek. E hiányos mulhatlanul segíteni kell, mert a tagosító mérnök feladata a birtokrendezésnél oly fontos és hatásköre oly kiterjedett, hogy azt megbízhatatlan kezekben hagyni nem szabad. Az 1876-ik év február 12-éről rendelt 2. §-a bármely fél jogi képviselőt zugir-kászok által határozottan megiltja, holott a zugir-kász csak egyes fél érdekét, nem pedig egész község gazdasági jövőjét tartja kezei között.

Igen számos esetben tapasztaltam, hogy minden mérnöki szaktudomány nélküli egyének is vállalnak munkálatokat a törvényszékek jóváhagyása mellett.

Állami hivatalban levő mérnökök vállalkozásait szintén elfogadják a törvényszékek, holott világosan látszik, hogy az ily mérnökök csak nevével üzérkednek s a munka 10—20 % -al a vállalt árnál alább merőben kontár segéd-mérnökökhöz kerül, mert ugyanis ily vállalkozó mérnökök hivatalos elfoglaltságuk miatt utánna nem nézhetvén vállalatuknak, csak nevüket bocsátják bizonyos százalékért áruba.

De vannak hivatos tagosító mérnökök, kik vállalatukat szakavatatlan segédek kezére bízzák és soha utánna nem néznek, sem pedig nem érdeklődnek többé a műveletek iránt, sőt még tárgyalásokra sem jelenve meg, minden ügyet a segédekre bíznak s ha megjelennek is, nem az ügy elősegítésére teszik azt, miután arval nem foglalkozva, semmi felvilágosítással nem szolgálhatnak és vannak törvényszékek, a hol mindest elnözik.

Minden vállalatoknál a végeredmény mutatja ki, hogy sem technikai, sem gazdasági tekintetben meg nem felel munkálatok, melyek végére, egy egész község jövőbeli megromlásával, de már a drága munkálat, a minden lelkiismeret nélküli fészésmű meg van s inkább elfogadják és megnyugosznak az érdekeltek, mint új anyagi áldozatokkal az ügyet más bizonytalan ideig nyújtásák.

Ezekből kifolyólag először is szabályt kell alkotni a tagosító mérnökök kvalificációjára nézve s a törvényszékek utasítandók lennének a vállalkozó mérnökök kvalificációjáról meggyőződni és csakis szabályszerű képvisítőnyel ellátott és kellő gyakorlatot bizonyítani tudó egyéneknek engedessék munkát vállalni. Továbbá az állami hivatalban levő mérnökök vállalkozását meg kell tiltani.

Végül mellőzhetlenül szükséges az is, hogy a tagosító mérnökök bizonyos fegyelmi hatalom alá rendeltessenek s mód nyujtassék arra, hogy a már tapasztalatilag bebizonyult lelkiismeretlen és hanyag munkálatu egyének a további vállalkozhatástól eltiltassanak.

2-or. Említett birtokrendezési el-

napig nem ettem semmit, nem is volt mit enni, Liebigen kívül. Hűsítő itálról stb. persze szó sem lehetett. — Így erőim végképeni hanyatlása állt be. — Valódi „collapse”, melylyel, mint orvosi könyvemből tudtam, a láb végződni szokott. Midőn e második paroxizmus kezdetét éreztem, néhány sort írtam testvéreimnek, és azokat Maurer vezetőmnek adtam át. Még annyi erőm volt neki mondani, hogy testvéreim neveivel ajkaimon meghalog — nagy nehezen ismételvén neki e neveket. Szegény ember sirva látárdépeit előttem, megígérvén, hogy holttestemet Magyarországra viszi. Brandy-t vízzel ismételten ittam és végre egészen elgyengülvén, Ammonia-aethert adattam magamnak. Ez felegyenesített egy kissé.

És a jószágos Ur Isten nem akarta, hogy ily nyomorultan vesszek el. Napról-napra a láb csekélyebb lett, míg egészen elmaradt és a fájdalom a májgyulladás következtében is hanyatlott. A nyolczadik napon kimentem sátramból. Fejem szédült, nem bírtam lábaimon állni. Állapotom napoként javul. Darjeelingből néhány orvosi szert kaptam — melyet most már nem használok — és a tanácsot, ha lehet, azonnal visszatérni. De azt hiszem, hogy az áttal nyomor után, egy kis siker terveim kivételében, ha csak némely részeiben is, most annál kíváncsibb kárpótlás. Jég és hó vidékébe megyek, ott reménylöm, kivergődöm a láb utolsó maradványaiból. A mi aggaszt, az csak a visszatérés a hószág maximájában, júniusban Darjeeling felé e tropikus völgyeken át; de most előrevigázóbb is lesznek.

A mi oly veszedelmes volt számomra, a

járás 37. §-a elrendeli az egyéni birtokfelvételénél a telekkönyvben és választrajzokban előforduló helyrajzi számait megtartani és különösen a kiosztási földkönyvet akép szerkeszteni, hogy abból biztosan kitudható legyen, minő új birtok részletek léptek a telekjegyzéskönyvek birtoklási alapján bejegyzett régi birtokrészletek helyébe s a további birtok állásban minő változások történtek.

Ezen rendelet előbbi pontja leghelyesebb és feltétlenül követendő szabály, mert a fennálló hitellekkönyvek ez uton tartják meg a tagosításoknál is teljes hatályukat; sajnos azonban, hogy e szabálynak nem igen tesznek eleget sokan a vállalkozók közül, miután a szükséges hitellekkönyvi tételeket és vázrajzokat elrestitelik e czélra lemasolni, hanem előveszik a régi catasteri földkönyvet, annak a hitellekkönyv által már igen megsemmisített tételei után hajtják vágra az identificációt, mely munkálat mit sem ér, nem felelve meg a tulajdonjog telekkönyvi állásának. —

Ellenben az idézett rendelet utóbbi 'pontjában oly kívánságnak van, mit a kiosztási földkönyvben kitüntetni gyakorlati lehetetlenség, mert ugyanis a kiosztási földkönyvnek egy, ezen műveléssel szánt külön rovat szük keretében miként lehessen egy már nagyocskya új tagba beosztott számtalan régebbi apró parcellák sokra mészé-
séséket külön törzsszámokkal jelöltem s mind beírni; sőt még a korábbi birtokállásban változás kitüntetését, ily szük keretben eszközölni sem nem lehet, sem a czéljának meg nem felelő, mert eme, csak zavart előidéző, különben sem tisztán vezethető rovatokból, az új hitellekkönyvi átváltoztatásokat elintézni nem lehet.

Ezen utóbbi, czéljának meg nem felelő és alig kivihető mávalat nem felel meg a törvényes elvnek történik az új tagok részletes tervezése és ottan az új tagok keretei tisztán ki-
vehetőek lévén, csak egy összehasonlítást kell az új színezett térképpel eszközölni és azonnal kitűnik a korábbi birtokállásban változás, valamint, hogy mely részletekből alakult az új birtokállás.

3-or. Az Erdélyben folyó tagosítások kivitel munkálatainál érezhetőleg hiányzik, az egyöntetű munkálkodás; a hány mérnök, mind megannyi rendszert, a statusque földkönyveinek, ugy a Combinatoriumnak összeállításánál, mind megannyi külön mintázatu rovatolt íveket használnak, úgy, hogy gyakran a szakember is alig tud e különböző labirintusokban eligazodni s sok idővesztés és fáradság után a munkálat hibás vagy hibátlan voltáról meggyőződni, hányozván legtöbbször a technikai munkálatoknál nélkülözhetetlen ellenőrzés.

4-or. Ugyanezen hiány van meg az egyes törvényszékek intézkedéseiben is, hol egy és hol más külön nemű utasításokkal állanak elő és

valódi tropikus őserdő, e buja növényzet, a botanikus előtt valódi gyönyörű. Most először láttam át egész terjedelmében azon tétel igazságát, hogy a növényzet kölcsönzi minden vidéknek külső jellegét. — A botanizálására nézve nehéz helyzetben voltam. Száz meg száz ívet lehetett volna megöltöteni. Nem tudtam, mennyire van képviselve a tropikus növényzet excellenciáid herbáriumában. De másrészt tudtam, hogy ismeretes talajon járok, hol különösen Hooker annyit dolgozott. Így csak a feltűnőbbeket gyűjtöttem. Holnap 'Jongri-be megyek, hová nyáron némelykor pásztorok nyájjakkal jönnek. Ott és a Ratong folyó mellett, mely a Kinninjuga jegesből veszi eredetét, két hégig fogok időzni. E vidék flórája egészen ismeretlen; csak Hooker 1849-ben és dr. Simpron 1873-ban voltak Jongriban, de mindketten tél idejében (december vagy januárban), és nem hatoltak messzebbre fel. E vidék teljes flóráját számdékozom gyűjteni és direkt küldőnczezel Darjeelingbe küldeni, azon utasítással, hogy Calcuttából Európába — jól becsomagolva — küldessék. Sziveskedjék tehát annak megörökzésénél a ládát átvétni.

Terveimet kissé változtattam. Lehet, hogy néhány hét múlva levélírára ismét alkalom nyílik és akkor el nem mulasztom excellenciádnak ismét hírt adni utazásom lefolyásáról. — Bocsnátoztok kérek e papír és levelem irányáért. Legmélyebb tisztelettel aláíratok és lekötelezett szolgálja.

Désy.

A „KELET” TARCZÁJA.

A keresztanya.

Elbeszéléss.

Írta:

YAUTIER GYÖRGY.

VII.

(Folytatás.)

Hívja össze a család tanács tagjait, mondta neki Marczel, annak egyedül van joga Klaudia sorsa felett tanácskozní, ön a gyám, ez önnek kötelessége, s akkor szavazhat mellettünk. De a nyílt küzdelem kilátásától rettegett Haget ur. Aztán különben is, mit lehetne várni egy oly családi tanácskozmánytól, melynek tagjai mind vidéki prozai emberek, kik valamennyien osztják Pivier asszony szűklátókörű nézeteit és eszméit s mind hatalma alatt állanak? A tanárt Johannák naguknál tartották negyvennyolcz óráig, akkor vissza indult, magával vive kérelmező levelet, s jó adag összegyűjtögetett bátorságot. E napról fogva látogatásai minden nyolcz napban ismétlődtek; nem volt pár szabad napja anélkül, hogy valami ügyet ne kapott volna a Párisba utazásra. Marczel nem valami vidám arccal fogadta őt több ízben rossz kedvvel kérdezte Johannától: — Meg-

teszik még bonyolultabbá és költségesebbé a kivitelét.

Egyiknél elrendeli a kiküldött bírói tag, hogy az eredeti térképen piros tintával húzassék ki az új tervezet, sőt azt is, hogy az eredeti térképet a megfelelő művelési ágak szerint ki kell festeni.

Más törvényszéknél elrendeli a kiküldött bírói tag, hogy az új földkönyv és új birtokívek két sőt három példányban állíttassanak elő, holott a törvény és kiadott rendeletek csak egy példányról és nem többéről szólnak.

Egy harmadik törvényszék kiküldött bírói tagja a hitellekírói állapotot rendes osztályos birtoklásoknál is tagosítás után szintén fenntartani rendeli el és nem engedi külön tagba kivételni s azt az illetőnek netalán egyéb birtokához csatolni.

Ezen utóbbi 3. és 4. pont alatt felsorolt hiányok egyöntetűvé tétele nélkülözhetetlen szükség az azon igen könnyen lehet segíteni azzal, ha szakértők által mintázatok és kiviteli utasítások készíttetnek, melyek minden ilyen nemű munkálatoknál irányadók és kötelezők legyenek.

5-ör. Említett birtokrendezési eljárás 38. §-a az elkészült statusquo mérnöki műveletek hitelesítésére egy más alkalmas mérnököt rendel ki küldeni.

Tapasztalatom e téren igen sok hiányról és visszaélésekről győződtem meg.

A bíróságok a helyett, hogy a hitelesítésre egy alkalmas mérnököt választanának ki, ép ellenkezőleg néha az egyetemet alig végzett, merőben tapasztalat nélküli egyént küldenek, másutt pedig olyan mérnököt, kire már meggyőződhetek, hogy munkálatai hiányosak, hogy másutt hanyagul és sok tekintetben szakértelem nélkül működött; néhol egészen kvalifikálatlan s a mérnök nevet csak bitorló egyéneket küldenek a hitelesítésre; akárhányszor ilyen hanyag és kvalifikálatlan mérnök hitelesíti másik hanyag pártisa munkálatát, minek az az eredménye, hogy kollégialitás szempontjából mindent csak felületesen pro forma vizsgálván meg, a legrosszabb munkálatok is hitelesítve lesznek az egész birtokosság kipótolhatatlan kárára.

Hitelesítő mérnökökül csak is oly, a tagosítás terén már több évi tapasztalattal bíró mérnökök volnának kiküldendők, kikről a törvényszékek meggyőződtek, hogy tiszta, correct munkálataikban soha semmi baj, kiigazítások vagy utánpótlások nem történtek s kiknek tiszta jellemzők bízhatósággal szolgálnak arra, hogy a vizsátoriális fílelem nem tartja vissza a munka szigorú és pontos átvizsgálásától; ily kiváló szakértők valók a tiszte s csakis illyet lehetne és kellene felhasználni, nem pedig mindenképpen a kit elől hátul kapnak s a kiknek semmi megbízhatóságuk e téren nincsen.

6-ör. Az említett birtokrendezési eljárás 41. §-lye helyett az 1876-ik évi február 12. rendelet 9-ik §-lye a hitelesítési eljárásról egyidejűleg a kiküldött szántóföldek, rétek dűlönként leendő osztályozását és becslését teljesíti.

Az erdélyi viszonyok nem engedik meg a szántóföldek s rétek dűlönkénti együttes osztályozását, hanem csaknem földrészeletenként kell azt végezni, sőt léteznek oly földrészeletek, melyek két-három, de még több osztályba is kell hogy soroltassanak, ezek láthatóvá és feldolgozásra tétele megkívánja, hogy a felvételi térképen ugyanazon egy szántó részlet több apróbb részletekké elkülönítendő és a különböző osztályokba is beirassanak, továbbá ugyanezen osztályoknak megfelelő területet a status quo földkönyv és birtokívek egyes rovataiba be kell vezetni.

Ki áll jól, hogy ilyen beírásoknál, kiszámításoknál és bevezetésekénél (a fel nem tételhezott rossz akaratot nem említve) a mérnök nem követ el tévedéseket, melyeket azonban több orvoslalni nem lehet, mert ha az osztályozás a status quo hitelesítése után történik, akkor az osztályozás mérnöki keresztülvitelének további hitelesítésére nincs mód és alkalom.

Továbbá a hitelesítés megtörténte utáni osztályozással a működő mérnök teljes munkát sem adhat hitelesítés alá; miután a földkönyvben a külön természetű nemek rovátát nem tölti ki, ha pedig kitölti, az osztályozással előálló változásokkal folytonos vakarás és igazítást kellek véghezvinni hitelesítés után.

Végül az osztályozás szintén előmunkálat és a status quo felvételének egyik leglényegesebb kiigazító része, mert, mint fennebb is említve volt, az osztályozással számtalan egyes földrészeletek többfelé vágódtak — e szerint kell a térképet, földkönyvet és birtokíveket elkészíteni s ennek megtörténtevel mint kiigazítást az egyes osztályoknak külön beírásával, az arány számok reductiója becslésítésének keresztülvitelével, a földkönyvet egy tömör egészre összeállítani és csak is ekkor lehet és kell a hitelesítést célszerűen mindenneknek megfelelőleg az egész statusquo műveletekre kiterjesztetni; míg ellenben ha az osztályozás a hitelesítés megtörténte után létesítetik, a tagosítási műveletek egyik alapja a reductio — a becsoldak kiszámítása minden hitelesítés nélkül maradván, ez előmunkálat teljes authenticál nem bír.

Annyival nagyobb súly fektetendő az osztályozás hitelesítésére, mert nincs oly rpsz mun-

kálat, mely nadyobb kárt okozna az egyes birtokosnak, mint az osztályozás rosszassága vagy csak tévedésből bejegyzése s ha ennek hitelesítése nem a maga idejében, mint a többi alapmunkálatoknál, hanem az assignatio alkalmával történik, már akkor egy, három, négy, sőt több hónapot igénylő munkálat után az illyontéknép becsusztott hiányt helyrehozni nem lehet; de különben is a történhető hibát senki oly biztosan észre nem veszi s veheti, mint az illető birtokos, ha a statusquo hitelesítésénél már az osztályozás is be van végezve, mert akkor az egyes birtokívek felolvasásánál a tévedés azonnal feltűnik és így még ideje korán a kiigazítás megtörténhetik.

Ezeknél fogva azt ajánlom, hogy a statusquo fölmérése után azonnal az osztályozás vétesek munkába és mindkét művelet egyidejűleg hitelesítessék,

7-ör. Az 1876. évi február 12-iki rendelet 12. §-lye rendel el az új birtoktagok elhelyezkedésénél egyezés létre nem jötté esetében felperesek által érdemleges kereset nyújtandó be.

Feltele sajnosan tapasztaltam, hogy a mióta ezen tisztán csakis gazdasági és mérnöki szakértők által kezelt birtokrendezési ügy a pertára tereltetett, majd minden tagosítási művelet megfeneklik és évek során át nyugszik,

Ezen intézkedés óta a kiküldött bírói tag lelkiismeretes ügyszolgája az egyezés létesítésére, a működő mérnöknek minden fáradsága egy helyes és a helyi viszonyokhoz képest célszerűen összeállított új felosztási terveze mind hasztalan fáradság, mert a majdnem minden községben feltalálható akaratos és a zavarosban halászni kívánó egy-két embernek légből kapott s minden indokolást nélkülöző vétója elegendő arra, hogy az ügyet megakassza és a tudatlan népet könyveke szerint elhurcolja, hordozza és ügyvéget fogadtatva, velők megy az ügy a pertára.

Es mindezt könnyedén minden aggodalom nélkül teszik az illetők, mert ez által, ha a költség növekedik is, azt ugys a volt földesuraknak kell hordozniuk, tehát sem terű, sem felelősség vállalt nem nyomva, egész elbizakodva húzzák, halasztják a dolgot éveken át az egész község kiszámíthatatlan kárára és hátrányára. E pertára való utasítás kiszámíthatatlan idővesztéssel és költségek szaporodásával járván, előre elriad mindenki s nem mmi kéri a birtokrendezést és tagosítást, tartván attól, hogy különben is zsekőlg vagyona — e hosszas ide-oda húzás, halasztás és orvól jár önön hibáján kívüli, felesleges és emeltátnul sultó tetemes kiadások miatt — nagyon is lepad.

A fenn felsoroltakból kifolyólag a tagosítás, birtokrendezési ügyeket, mint kiválóan gazdasági és technikai ügyet, pertarra vinni sem nem dűvös, sem nem célszerű: nem kell tehát a felpereseket keresetre utasítani, hanem már fennebb a 6-dik pontban érintett egyetemes status quo hitelesítésével a kiküldött bírói tag által azonnal az új tagok elhelyezésének, a birtokrendezésnek békés utoni kísérlete megkezdendő, minden előzetes kérés nélkül.

Még pedig első sorban meg kell alapítani azon birtok területeket és részteket, melyek rendezés alá nem tartoznak, vagy az alól kivételni kéretnék.

Közlekedési utakat, osatornákat, kösitatókat, temető, kő-, porondbányák sat., szóval mindazon kérdéseket megoldani, melyek az összes birtokoságot érdeklík és a rendezésre befolyással bírnak. Ennek megtörténtevel egy a volt urbéreseket, mint az egyes birtokosakat kívánságaik és érdekeikre nézt kihallgatni s működő mérnök közremunkálásával, ha lehetséges és célszerű, kiegyezést hozni létre; igen természetes, mindezekről pontos jegyzőkönyv vezetendő.

Hol az illyformán megkísérlett békés kiegyezés nem sikerül, a helyett, hogy felpereseket keresetre utasítsanak, egyszerűen utasítandó lenne a működő mérnök, ki e kísérletnél ugy is közreműködött s ki az egyesek óhajait, követelményeit, helyi viszonyokat és a gazdálkodási rendszert jól ismeri, hogy egy a kívánalmaknak és különböző érdekeknek megfelelő tervjavaslatot készítsen az érdekek, a célszerűség és a jegyzőkönyvi tételek szem előtt tartásával.

Ezen tervjavaslatot a működő mérnök elkészítve küldi be a kiküldött bírói taghoz, ki minden további törvényszéki elővizsgálat nélkül a helyszínre tárgyalást tűz ki a már megkezdett elhelyezkedési tárgyalás további folytatására a felek és működő mérnök megjelenésével.

Itt a szabatosan kiállított tervjavaslatot az összes birtokosokkal közli, azoknak kifogásaikat jegyzőkönyvre veszi és minden lehető megkísért kiegyezést létesíteni. Ennek eredménye az, hogy legtöbb esetben sikerül a békés kiegyezés, avagy pedig alig egy pár tételre nézt kell csak a törvényszéknek ítéletet hozni.

Ott pediglen, a hol egy és más a zavarosban halászó és minden érdekeket felforgató egyének oly nehézségeket gördítenének elő, melyek nyomán a kiküldött bírói tag előterjesztése nyomán a törvényszék szakértői szemlét és véleményét kívánja, ily esetekben a költségnek nem a volt földesurak, kik közül legtöbbször a költségeknek nem is okozói — hordozzák, hanem hordozza azon fél, ki az ügy haladását minden lényeges ok nélkül akadályozza. Természetesen ezen felmerült többletköltségek, ki által leendő fizetése-

nek megítélése — a szakértők véleménye alapján, kiknek figyelmük erre vonatkozólag is kiterjesztendő — a törvényszék hatásköréhez tartoznék.

8-ör. Az érintett 1876-iki rendelet 13. §-lye végén: a javaslatba hozott tervrajz és annak írásban foglalt értelmezése a kapcsolatos ügyiratokkal együtt, a felek által, megtekinthet és végtet, legalább 15 nappal a tárgyalás előtt a községnek egy e célra alkalmas helyiségben kiteendő.

Ezen rendelet kivételossége feltételezi azt, hogy ezen tárgyalás előtt 15 nap alatt vagy az illető törvényszék részéről egy küldött és működő mérnök személyesen vagy segédje folytonosan vesztessen ott láblógatva idejét, mert a drága pénzben elkészített operatumokat minden hozzáférő nélkül a helység előjáróságára bízni nem lehet, hogy azt boldog-boldogtalan hányja-veasse, forgassa, összepiszkolja és a végén kellő magyarázat és felvilágosítás nélkül mit sem érve belőle, összerontsa; vagy pedig az történék, a mint már megtörtént, hogy az előjáróság szigorú őrizetére bízva — ez azokat a falu ládájába zárva, kinek sem mutatja meg.

Már pedig sem a mérnöknek, sem a kiküldött bírói tagnak 15 napi elvesztegetni való ideje nincs, de ha volna, sem lehetne e költség idővesztést rendszeresíteni, mert ez megint kiadási többletet róna a fizető birtokosságra, kivált miután az semminemű érdeket nem biztosít, mert végre ott van a hitelesítési eljárás, mely felvilágosítva minden munkálatokat a felvett jegyzőkönyvek alapján, ott alkalma van mindenkinek érdekét védelmezni és ottugy egyesek, mint az összes birtokosság a helyes műveletről meggyőződhetnek, esetleg a hiányokat orvosolhatják.

De ha a kész tervezet és ehez való ügyiratok ki is tevődnek közszemlélre, a birtokosok nagyobb része, különösen a volt urbéresek ugy sem tudják megítélni a terv jószágát vagy hiányait, míg az a hely színen természetben kijelölve nincsen, akkor pedig a hitelesítő bizottság van hivatala, panaszainak helyt adva — a hlbát kiigazíttatni avagy helytelen panaszával az illetőt elutasítani.

9-ör. Az 1872-dik évi birtokrendezési eljárás 54. §-lye a szükséges utak és ösvények, ideértve az itatókhoz vezető csapásokat is, a mennyiben ezek természetke a régi utak természetekét tulhaladja, volt földesur erdő és legelő illetőségéből vonandók le.

Ezen szabály helyes lehet tisztán erdő és legelő elkülönítéseknél, de már tagosításoknál nem helyes a következő okoknál fogva:

Az aradlyi hegycso-völgyes és kevés lapálylyal bíró területi viszonyok miatt a legtöbb helyi tagosítás keresztülvitelénél nem egy tagot kap az illető, de kettőt, sőt hármat is; ezenfelül a volt urbéresek igen gyakran három külön fordulóban kívánnak egy-egy tagot, melyekhez jön külön kaszáló tag és ha réte van, egy külön rétet is, de még külön legelő illetmény is; tehát a volt urbéresek majd minden iteni tagosításnál 6 % hat külön tagot kapnak, míg a volt földesurak a legrosszabb viszonyok között erdőjével együtt 3 % három külön tagot, miután szántóját, kaszálóját és legelőjét egy helyen véve ki, csak rétet és erdőt kap külön.

A törvény azt mondja, hogy minden egyes tagnak külön uttal kell birnia. Hova kell pedig a legtöbb út? bizonyosan a volt urbéresek temérdek sok apró tábláihoz.

Az itteni tagosításoknál középsszámításban egy 3—4000 holdas határban szükséges az új utak területére 6—10 hold a már meglevőn kívül és így ezen terület mind a volt földesurak birtokából levonni, kik e mellett még az egyházak és iskolák részére mindig áldoznak néhány holdat — nem felel meg a méltányosságnak.

Ha vannak a határban közhelemek. Az egész község közös birtoka, az utakhoz megkívántató terület első sorban ebből fedezendő, ha pedig ilyen közösetalajdon nem létezik, akkor az levonandó birtoktránnyal minden kis- és nagybirtokos birtokából, miután így is a nagybirtokos áldoz erre is legtöbbet és a kisbirtokos aránylag legkevesebbet.

10-ör. Az 1872-iki birtokrendezési eljárás 63. §-lye: Urbéres viszonyú birtokrendezésnél a rendezés folyama alatt szükséges az ekeres és kézi napszámot a volt urbéresek ingyen kötelesek szolgáltatni.

Nagy hátrány az ügy folyamára nézt ezen körülmény is, mert ugyanis ezen rendelet értelmében a működő mérnöknek nincsen állandó napszámosa, de ez nem elég, hanem használható egyének helyett jönnek öregek és gyermekek mindkét nemből, ugy, hogy e miatt kénytelen a mérnök néha napokig honn maradni és munkálatát félbenhagyni; de igen sokszor renitentia esetében hetekig várni, míg szolgabíró atján újból rendáll be. Ezenkívül azt is tapasztaltam, hogy a napszámot és az arra kötelezettek nem birtokos arányában teszik le, hanem a szegényebb sorsu kisebb birtokosokat nyomorgatják és küldik legtöbbnyire azt tenni.

De másfelől, hogy a volt urbéresek ezen általuk kiszolgáltatandó napszámokban a munkálatok költségeinek fedezésére mily aránytalanul csakoly mértékben járulnak, szolgáljon erre a következő utánszámítás.

Egy 3000 holdas határnak tagosítási összes készpénz költségei 4 1 frt 50 kr. ragnak 4500 frtra és tegyük fel, $\frac{2}{3}$ -da a határnak a volt földesuraké, $\frac{1}{3}$ -da pedig a volt urbéreseké, e szerint a volt földesurak 2000 hold után fizetik mind a 4500 frtot, holott $\frac{2}{3}$ részben csak 3000 frt fizetésére illetékesek és 1000 hold után kellene fizetni az urbéreseknek 1500 frtot. Lássuk ezzel szemben a czólnak ép meg nem felelő, rossz, hanyag napszámokadását mit fizetnek az urbéresek, ha a napszámokat pénzértékbe tesszük át:

Egy 3000 holdas határ felmérésére szükséges egy mérnöknek 4 hónapi idő, 4 28 nap anny, mint 112 nap, minden napra 5 napszámot számítva, tesz ki 560 napszámot a kihasításra újból 28 napot véve a 10 napszámmal tesz 280 napszámot, tehát az előbbivel együtt kell 840 napszám, 4 60 kr. számítva tesz 504 frtot, ehez járul még harmincz eke napszám és egy pár fuvar napszám 4 3 frt, tesz ki 96 frtot, tehát a volt urbéresek által tett napszámok értéke 504+96=600 frt, holott a méltányosság szempontjából kellene fizetniük 1500 frtot, hisz ők is ép oly kiváltságos urai földjeiknek, mint a volt földesur.

Azonban ezzel szemben vannak megfordított viszonyok is, a hol volt urbéres alig egy néhány van, volt földesur egy-kettő, míg ellenben kis nemes számtalan. Ezen kis nemesek mind fizető birtokosok lévén, az alig egy néhány volt urbéresre akkora terű háromlik a napszámokadás, hogy azt ki nem győzik.

Mindezekből kifolyólag helyesnek tartom és véleményezem a költségek birtok-aránylagos megosztását és a volt urbéresek által költségeik fedezésére adandó napszámokat is pénzen fogadott állandó napszámossákká változtatva, ki-ki hordozza a reá eső birtok-aránylagos részt.

11-szer. A birtokszabályozás egyéb költségeit kizárólag a volt földesur, illetőleg földesurak birtokuk tért nagysága arányában viselik. Ezen arány meghatározásánál a volt urbéreseknek jutott birtok azon földesur birtokához számítatik, kinek azok szolgáltatást tenni tartoztak.

A ki ismeri az erdélyi viszonyokat, az tudja, hogy 48 után a volt urbéresek felszabadult birtokaiból nagy rész egyes szász birtokosnak s különösen betelepített izraelitáknak jutott birtokba.

Továbbá igen sok községben jelenleg egyes volt földesurnak vagy igen csekély vagy semmi birtoka nincs, holott ottan urbéresei voltak.

Egy ilyen községben tehát létesül a tagosítás és a rendelet értelmében a költségeket volt urbéresei után volt földesura köteles mondani, pedig jelenben ép semmi, vagy oly csekély birtoka van, hogy annak értéke nem éri fel a költségeket, melyeket volt urbéreseiért fizetnie kell; míg ellenben egyik-másik betelepített egyén, ki potom áron százakra menő parcellákat vásárolt özsze, melyeknek összesítése, tagosítása birtokának értékét hatványozza — ezen rendelet értelménél fogva nagyot nevet, mert őt ezért külön fizetés nem sújtja, legfeljebb azon pár napszám, mit reá rónak, melyet szintén áthárít más szegényebb sorsura.

S ki kárpótolja a volt földesurat tetemes kiadásaiért? itt nincsen maradvány föld, mint az ország királyhásgúntuli részeiben, itt a birtoklási status quo az alap.

Avagy talán a kapott urbéri kárpótlásért legyen köteles fizetni a volt földesur? hisz ezt az elvesztett robotért, dezmáért kapta és miért legyen köteles abból évtizedek múltával létesítendő tagosítás költségeit is fizetni volt urbéresei birtokáért, hisz 48 után a volt urbéres is ép oly kizárólagos birtokosa birtokának, mint a volt földesur a magának.

De másfelől annak tisztázása, hogy melyik volt urbéres mennyi birtokkal számíttassék volt földesura részére, a 48 utáni sok adás-vevés, cseré által; de az akkori tabellák hiányozása s azoknak identifikálhatatlansága miatt ugy össze-vissza zavarodtak az örökségek, hogy azokat euralnimár magában egy oly művelet, mely igen sok fáradság és időbe kerül; némelyiknek jelenben kétannyi földje, másnak félannyi, másnak meg ép semmije sincs; avagy a volt urbéresek részéről a 18-ban állományt, a volt földesura pedig a jelen állományt véve alapul, a volt földesur fizesse meg kétszeresen a méltánytalanul reáért költségeket, egyszer mint volt urbérese után, másodsor pedig, ha tőle vásárolt földeket, ezekért újból a tényleges állapot után? ez oly valami minden méltányosság nélkül zavaros dolog, a mi csak elkecsereledést és nem tiszteletet gerjeszt a fenálló törvény irányában.

Megtörtént dolog az, hogy egyes földesur birtokának tagosítási költségeivel egy községben két akkora birtoknak öröksé árát is kifizette s hiában való volt felfolyamodása, mert ezen rendelet alapján minden forumon vesztett.

A tagosítás előnyeit mindenki tényleges birtoka szerint élvezi, ép egy volt urbérese, de élvezi az állam is, mert mindenik birtokos egyaránt adóképesebbé válván, az adók is befolyhatnak; tehát miért s mi okból kiváltságolni jelenben a volt urbéreseket a volt földesurakkal szemben ily méltánytalan eljárásokkal?

Mindezekből kifolyólag nem ajánlhatom elég-

gá a birtokrendezési és tagosítási költségek minden birtokos általi hordozását a jeleni tényleges birtokállás aránya szerint, mint egyedüli igazságost elrendelni.

Végül és a tapasztalataim nyomán elősorolt hiányok és azoknak egyéni nézetem szerinti orvosolhatása után bátor vagyok a tisztelt értekezlet felhívni, mikép ha az erdélyi gazdasági egyesület által ide benyújtott, a birtokrendezés és tagosítási ügyet tárgyaló javaslatot — melynek az ügyre vonatkozó helyes és czélirányos voltát teljesen osztozom — a törvényhozás avagy a magas minisztérium ez idő szerint még életbe léptetni nem tehető — oda hatni, hogy az esetben ujlagos rendelet alapján történjék ez ügyben oly intézkedés, hogy az általam itt felsorolt hiányok és azok orvoslása figyelmen kívül ne hagyassanak.

Furcsa román követelések és a n-szebeni Orsolyaszűzek leány-növeldéje.

(Folytatás.)

A királynak állítólag a rectorhoz „megütődéssel intézett kérdése” a román nyelvet illetőleg azok közül, kik mindig a Felsége közelében voltak ama látogatás alkalmával és kiket eziránt értesítünk megkérdezhetett, — nem hallotta senki.

Egyébiránt miféle indító-ok lehetne ama kérdésben román színi előadásra?

Elég az neki, e dolog el lett határozva és a román szerepek kiosztva; sőt a „Bessarábiáról, császárról, császárnőről”, nem pedig Magyarországról, királyról és királynéről megemlékező román fordítás később külön ki is nyomtatva.

Ekkor egy m. kir. államfőgymnasiumi tanár, ki a zárdában a magyar nyelvet tanítja, s kit ama két lapban nemtelen beszutól dictál módon erőlködnek ismertetni, a két lap szerint azon ügy alatt, hogy fia számára ösztöndíjat eszközöljön ki, K.-Fehérvárra utazott, s onnan meghozta a rectornak a püspöktől a román színi előadás betiltását.

S így történt, hogy mert a növelde 15 (??) román ajku növeldeke nem jászhatott román szindarabot a római katolikus zárdában, „a magyar chauvinismus megsértette 3 (?) millió román érzelmeit!”

A n-szebeni Orsolyaszűzek zárdája és leány-növelde és tanintézete maga nemében a legnagyobb az erdélyi jrszékben. Magyarországra római katolikus királyai (III. Károly, Mária Theresia) által alapítva és fgyarapítva római katolikus magyar püspökök részéről gyakran igen tetemesen és jelenben is segélyezve, idővel annyira nőtte ki magát, hogy ma már — az iskolát illetőleg — (mert magával a zárdával nem fogalkozhatunk) 8 osztályu magasabb leánytanoda, hol az első 3-nak párhuzamos osztályai is levén, 11 osztályban jelenleg mintegy 270 leány nyer mint rendes tanuló igen jó tanítást és vallás-erkölcsi növelést.

Bércses hazánk minden vidékéről vitetvén, oda leánykát, nem esoda, hogy sokan, igen sokan érdeklődnek ezen intézet iránt.

Azok, kik leányaink vallás-erkölcsi növelésében tásadalmi bajaink egyik leghatásosabb gyógyszerét ismerték föl: azok, kik maguk is a libertinismus és materialismus elveinek hódolván, eme tanok gyökerezésének és terjedésének egyik főakadályát a vallás-erkölcsi növelésben találják; azok, kik a hazafias nemzeti növelésben látják hazánk, államunk, nemzetünk fölvirágzásának egyik elengedhetlen feltételezőjét, de azok is, kik e részben tulcsigazított követeléseket formulálnak; azok, kik mindent inkább chajtanának, mint államunk megszilárdulását, és minden hazafias elemetszerének a közoktatás teréről lezorítani, vagy helyőbe a nemzetiégi villongások szikráit hinteni: mind ezeknek szeméi, nem esoda, hogy e növelde a jó irányban előre tett lépést örömmel üdvözlí, addig a rosszakat abban és mindenben gáncsot talál és a tények elferdítésétől sem ijedve vissza, minden módon és sajtó útján is az intézet hitelet csökkenteni, jó hírét veszélyeztetni erőlködik.

Igy történik, hogy e zárda és növelde majd az egyik, majd a másik oldalról támadatik meg — oly ellenségek részéről, kik fegyvereik változásában nem igen kényesek.

Mellőzve sok mást, csak az „Ubrky-féle” koholmányra és Persz rőpirátára emlékeztetünk.

Mindez nem csak az intézetet, de ennek legfőbb igazgatóját, a római katolikus püspököt is elővigyázat- és ovatoságra inté, nehogy valami elhibázott lépés az intézet érdekében ártson.

Kapja magát a n-szebeni görög-keleti éresek s fölrandul Bécsbe, hogy a magyar kormányt azon merényleteért, melynél fogva alkalmat akar nyújtani bármily ajku tanuló gyermeknek az állam nyelvi elsajátítására, mint az éresek lapja mondja, „a császárnál” beárulja. Bucujárásából satellitáival együtt diadalmasan (?) hazatérvén, a „Telegraf R.” által ezalatt kellően megdolgolt helybeli és vidéki románuságtól kihíró nagy tüntetésekkel (fáklyás menet, magyarellenes komény dictiókkal stb.) fogadtatik azért, mert a magyar, az államnyelv ellen tett lépéseket.

Több nem-katolikus és nem-magyar egy-

Eisinger M. J.
Bécs, Neubau 2.
Zollergasse,
Neubau-Zollergasse 2.
WASSERDICHTER
BELTSPORPE
DECKTÜCHER
REGENMANTEL
Wienerberg-Landgut-Fabrikniederlage
M. J. EISINGER & SÖHNE WIEN.
Neubau-Zollergasse 2.
esőköpeny,
kocsiakarok,
ágybélések,
sálorkelmék.

321 szám. — 1879. (178) (3—3)

Hirdetmény.

A nagymélt. m. kir. közmunka- és közlekedési miniszterium az 1879. évi mártius 15-én 2643. és április 18-án 2477 számok alatt kelt rendeletével még pedig az elsővel a Héjjasfalva — Csik-gyimesi államút 24¹/₂, 25¹/₂ szakaszán lévő 36 és 43 számú hidak biztosítását 394 frt 85 kr. összeg erejéig és az utóbbival az ugyanezen út 26⁴/₈ szakaszán szükséges út emelés, kőteresz és kapcsolatos munkálatok helyreállítását 2628 frt 86 kr. összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munkálatok fogantatásának biztosítása céljából az 1879. év május-hó 30-dik napjának reggeli 10 órájára, az Udvarhely megyei m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számítandó, s a részletes feltételekben előírt 5%-nyi bántópenzzel ellátott zárt ajánlataikat mind egyik tárgyra külön-külön a kitűzött nap reggeli 10 órájáig a nevezett hivatalhoz, annyiaval inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó munkálatokra vonatkozó műszaki műveletek és részletes feltételek a nevezett magy. kir. államépítészeti hivatalnál, a rendes hivatalos órákban, naponként megtekinthetők.

Kelt Sz.-Udvarhelyen, 1879. évi április-hó 30-kán.

RAISZ EDE, kir. főmérnök.

So eben erschien: zu haben in **Johann Stein's** Buchhandlung in **Klausenburg** (179) (1—1)
C. G. WEITZEL,
Ingenieur-Director des Technicum Mittweida-Chemnitz.
Unterrichtshefte
für den gesammten Maschinenbau
mit zahlreichen in Farben ausgeführten Constructionszeichnungen.
Zweite Auflage. 1—12. Lieferung à 50 Pf.
Leipzig, 1879. Moritz Schäfer.

Igervények (176) egész (2—4)
1864-ki állam-sorsjegyekre
csak 4¹/₂ frt és bélyeg.
Főnyeremény 200,000 forint o. ért.
Húzás június 3-kán!
Bécs **MERCUR** Bécs
Wollzeile 13. kiadóhivatala váltóüzletében. Wollzeile 13.
Ch. Cohn.

Van szerencsém tudatni, hogy helyi olajgyáramban az alant jegyzett **lenolaj-kenczét** (Leinoel-Firniss), ugyanolyan kezebe tört **olajfestéket** rendkívüli olcsó árban, legjobb minőségben árusítom, és szint úgy kicsi mint nagyban mennyiségben kiszolgáltatom.

100 Kilo.	100 Kilo.
Lenolaj-kencze 46 frt — kr.	Levélszöld (Laubgrün) 36 frt — kr.
Alapfesték fehér 22 " — "	Levélszöld (Laubgrün) 32 " — "
" barna v. szürke 22 " — "	Fekete (Flammruss) 54 " — "
Kremserfehér legfin. 52 " — "	Fekete (Flammruss) 50 " — "
Venetianerfehér 46 " — "	Oekersárga világos v. 24 " — "
Hamburgherfehér 38 " — "	Oekersárga világos v. 22 " — "
Ezüst szín 46 " — "	Vörös (Engelroth) vil. 22 " — "
" finom 38 " — "	Fedélvörös (Engelroth) 20 " — "
Holländerfehér legfin. 30 " — "	Barna (Umbraun) vil. 42 " — "
Horganyfehér (Zinkweiss) legfin. 48 " — "	Üveges ragasz (Glaser-Kitt) 14 " — "
Horganyfehér finom 38 " — "	
" szürke 38 " — "	
Császárszöld legfin. I-a 54 " — "	
" legfin. II-a 46 " — "	
" III-a 40 " — "	
Levélszöld (Laubgrün) legfinomabb I-a 45 " — "	

(147) (6—*) Tisztelettel **KISS SÁNDOR.**

(146) Alapított 1822-ben. (10—10)
Kir. szab. Triesti Azienda Assicuratrice.
Az osztrák-magyar birodalom legrégibb bizt. intézete.
Biztosítéki alap 12 millió frt.
Magyarországon a biztosítást legelőbb honosítá meg. 57 éves működése óta tűz-, jég- és életbiztosítási károkért összesen több mint 100 millió frtot kárpótolt.
a) tűzkár ellen,
b) jégkár ellen, különös tekintettel a gazdasági érdekekre és szütségekre.
c) tőke, élet-, halál- és kifizetési esetre,
Az Azienda, a biztosítás általánosítása céljából, a közönség érdekében oly olcsó átlakat szab, hogy mindenki képes magát a biztosítás által károkól megvéni.
A kifizetési kérelmeket mindenünnen biztosítási ajánlatokat elfogad és felvilágosítást készséggel nyújt.
A Triesti Azienda Assicuratrice,
vezérigazgatója **VOITH GERGELYNÉ** Kolozsvárt Párisutca 19 szám.

Stein János
zeneműkereskedésében Kolozsvárt
kaphatók következő
legújabb magyar népdalok, operettek és tánczok.

Ágnes asszony.
LUKÁCSY SÁNDOR
legújabb népsziművének összes kedvelt dalai.
Tartalma:
Egy virág volt...
Ritka árpa...
Találják ki...
Fehérváron szép az élet...
A kis leány kertjébe...
Ezerével terem nyáron...
Ez a kis lány éli a világát...
Hogy elesaptak...
Jaj de búsan jön...
Eszemadta...
Énekhangra zongora kísérettel alkalmazta Erkel Elek.
Ára 1 frt.

A bácskai rezervisták.
VARGA JÁNOS
eredeti látványos népsziművének legkedveltebb dalai.
Tartalma:
Csipkebokor idres bodros virága.
A kis madár.
Megy a gőzös Kanizsára.
Rómán nótá. (Ha a rózsza kikeletkor).
Énekhangra zongora kísérettel alkalmazta Erkel Elek.
Ára 80 kr.

Mit tehet a kis lány róla?
HAT EREDETI DAL.
Tartalma:
Mit tehet a kis lány róla?...
Kinyitott a napraforgó...
Betyár dal...
Este van a faluban...
Had szldjon az irigy világ...
Három rózsza egy sorjában mind piros...
Zongora és énekre szerző Szentirmay Elemér.
Ára 80 kr.

Válogatott dalok a legkedveltebb népsziművékből.
Tartalma:
HUSZÁRCINSYBÓL.
Huszár vagyok...
Ha te elmegy...
Sárga csikó...
TÜNDÉRLAKBÓL.
Jer a szívemhez...
Mariskám...
CSIKÓSBÓL.
Végimentem...
Azért hogy kend...
Beszegődtem Tarnóczára...
MALOM ALATTBÓL.
Vlt szeretőm...
Ennek a legénynek...
Énekhangra zongora kísérettel alkalmazta Erkel Elek.
Ára 1 frt.

Négy kedvelt népdal.
Tartalma:
Ritka, ritka, ritka búza...
Minden este fuvolázok sokáig...
Békót vertem...
Sötét az éj...
Énekhangra zongora kísérettel alkalmazta Huber Sándor.
Ára 80 kr.

Mollináry baka nótá.
Tartalma:
Zsindelyezik a kaszárnya tetejét.
Tisza Kálmán a riadót fuvatja.
Mikor engem a főorvos vizitált.
Bosznában hull a magyar rakásra.
Ne sirj anyám, ne sirjatok leányok.
Hej tisztelek szülő apám, anyámat.
Énekhangra zongora kísérettel alkalmazta Huber Sándor.
Ára 60 kr.

Soldosné által újabb énekelt HAT KEDVELT DAL.
Tartalma:
Egy-kis leány sétál a váci utcán...
A legény egytől egyik...
(Plevna nótá).
Csipkebokor fonnyad...
Azt mondják hogy...
Ne menj el...
Budapesti kis barna...
Csongrádi Zongorára és énekhangra szerző Németh János.
Ára 80 kr.

Bucsu induló.
Zongorára szerző ifj. Fahrbach Fülöp.
Ára 60 kr.

Polka noble.
Zongorára szerző Joseffy Rafael.
Ára 1 frt 5 kr.

Niniche.
Polka française.
Zongorára szerző ifj. Fahrbach Fülöp.
Ára 50 kr.

Magyar dal album.
(Album national Hongrois)
200 magyar népdal gyűjteménye.
Zongorára alkalmazta Balla Gábor. Ára 1 frt 20 kr.

Rákóczy induló.
Ábránd.
Zongora és hegedűre szerző Huber Károly. Ára 1 frt 50 kr.

Fantaisie Hongroise.
Hegedű és zongorára szerző Huber Jenő. Ára 1 frt 50 kr.

Csok ugyanott kapható:
Szőlőépítés, mivélés és pinczekezelés
XXI. könyvmatu ábrával.
Irta és az ábrákat rajzolta **Br. SZENTKERESZTY GYÖRGY.**
Ára 1 frt 50 kr.

TARTALMA:
Előszó. I. Rész. Szőlőépítés. Pár szó a régi szőlőkről. Szőlőépítés. A hely megválasztása. Vízvezető utak. Rigolozás. Az ültetendő szőlőfaj megválasztása. Szőlőskola. Özevekelés. Az ültetés. Az új szőlő kezelése tökéletes beültatig. A pótlások. II. Rész. Szőlőmivélés. Bevezetés. Trágyázás. Karózás. Kötözés. 1-ső kapálás. Magfa választás és csipdesés. 1-ső daraszolás. Hónaljozás. 2-ik daraszolás. Szűret. Metszés. A fedés. III. Rész. Pinczekezelés. Bevezetés. A pince. Forraló kamra. Hordók. Sajtó. A szűret. A must javítása és szaporítása. A Gal-lizálás. A cukortartalom meghatározása. A savanytartalom meghatározása. A cukoroldat elkészítése. A Chaptailizálás. A forrás. Petiotizálás. A bor alkálrészei. A fiatal bor kezelése. A seprő (üledék). A bor lehuázása. Derítés (tisztítás). A bor szesztartalmának emelése. A borok elegyítése. A bornak palackozkba huázása. A bor hiányai és betegségeiről. Végző.

Jelen a tapasztalatból merített 12 ivre terjedő népszerű és könnyen érthető modorban írt mű hivatalos van, különösen Erdély közép- és kis birtokosainak útmutatóul szolgálni a szőlőépítés, mivélés és pinczekezelés körül, s mint olyan, mely a szőlészet e három ágát egybefoglalva a szőlőhezh mellékelte XXI. sikerült könyvmatu ábrákat tartalmaz, borte-mélinknek kitűnő szolgálatot tehet — miért is felelte ajánljuk az illetők figyelmébe.

Vidéki megrendelőnek legelőszertbb posta utalványon 1 frt 55 frt beküldeni, mely esetben a mű bérmentve küldetik meg.

Stein János
könyv-, és zeneműkereskedésében Kolozsvárt
kapható a következő nem rég megjelent jeles és közhasznu mezőgazdasági munka:

A MEZELI GAZDASÁGTAN
RÖVID FOGLALATA.
TANULÓ S GYAKORLÓ GAZDÁK HASZNÁLATÁRA
írta:
VÖRÖS SÁNDOR.
a kolozs-monostori m. kir. gazdasági tanintézet igazgatója.
TARTALOM:
Előszó.
Bevezetés.
I. RÉSZ.
A növénytermelés köréből:
I. A talaj és annak eredete.
A növények élete és táplálkozása.
II. Talajtulajdonok, különbségek
III. Telkesítések, javítások.
IV. A talaj megmivélése s az erre használt eszközök.
V. A trágya és a trágyázás.
VI. A vetés.
VII. A növények ápolása a vetés után.
VIII. Az aratás, cséplés és a termények eltartása.
IX. Műveleti növényeink feloszt.
X. Műveleti növények termész.
1. Gabonafüvetek.
2. Hüvelyes vetemények.
3. Kapásnövények.
4. Ipar- és keresk. növények.
5. Takarmánynövények.
XI. Rétek és legelők.
XII. Gazdasági rendszerek.
II. RÉSZ.
Az állattenyésztés köréből:
Általános rész.
Az állattenyésztés célja.
Fogalmak és meghatározások.
A tenyésztés általános szabályai.
Az állatok táplálásáról.
Az állatok takarmány szükséglete.
Különös rész.
I. A szarvasmarha tenyésztéséről.
II. A ló tenyésztéséről.
III. A juh tenyésztéséről.
IV. A sertés tenyésztéséről.
Ára 1 forint.
Vidékre bérmentes küldéssel 1 frt 10 kr., mely esetben az összeg posta utalványnyal előre beküldendő.
Gazdasági szakmunkák legteljesebb raktára!
Könyvjegyzékek ingyen és bérmentve.

(171) (3—3)
TRISKA FERENCZ
zongora raktárában Kolozsvárt
hely hiánya miatt 30 darab új és használt **ZONGORA, PIANINO és HARMONTUM** tetemesen leszállított áron eladó.

Süss Ferdinánd
m. kir. egyetemi mechanikus Kolozsvárt
(35) **Mátyás királyutca 4 sz.** (17—*)
Ajánlja jól bérrendezett **raktárát**, mely a következőkből áll u. m. mindennemű **szeművegből**, acél-, kautschuk, békatéknő, aluminium, ezüst és aranyba foglalva, **Zwike-rekből**, úgy mint **patentzwiker** és **szeművegből**. — **Színházi látosövek**, **táv- és gorsövek**. Mindennemű **hőmérők**, **higany és fém-légsulymérők** (barometrumok).
Ez utóbbiak több évi tudományos észleletek szerint vannak összeállítva és kolozsvári állás szerint szabályozva. Továbbá mindenféle célú házi távirók.
Végre mindennemű orvosi **készülékek** és **eszközök**, valamint a különféle betegségeknek megkivántató ápolási **eszközök** és **tárgyak**, úgy mint Lister-féle kötési **czikkok** is kaphatók.
Vidéki megrendelések rögtön és a legpontosabban intéztetnek el.

Perlmoosi Portland Cement 100 kiló 7 frt.
Kufsteini hydraulikus mész 100 kiló 4 frt.
egész hordó vételnél készfizeset mellett.
DIETRICH SÁMUEL
vas- és fűszer üzletében
Kolozsvárt.
(136) (13—*)